

ዳኞች፡- ሐጎስ ወልዱ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ነጋ ዱፍሳ

አዳነ ንጉሴ

አመልካች፡- አቶ ወርቅነህ ዳቲ ጉዳይ ተከታታይ ቀረቡ

ተጠሪ፡- የፌዴራል ዐቃቤ ሕግ ተስፋዬ አባቡ ቀረቡ

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታታይ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የወንጀል ሲሆን ክርክሩ የተጀመረው የአሁኑ ተጠሪ ባሁኑ አመልካች ላይ በመሰረተው ክስ መነሻ ነው። የክሱ ይዘቱም፡- አመልካች በ1996 ዓ/ም የወጣውን በኢ.ፌ.ዲ.ሪፕብሊክ ወንጀል አንቀፅ 32/1/ሀ/ እና 598/2/ ስር የተመለከተውን በመተላለፍ ኢትዮጵያዊያን ዜጎችን ወደ ውጪ ለመላክ የሚያስችል ምንም አይነት ሕጋዊ ፈቃድ ሳይኖረው በስር ፍርድ ቤት 1ኛ ተከሣሽ ከነበረው ከአቶ ሙሉጌታ ገ/ማርያም ጋር ግብረ አብር በመሆን የግል ተባብሮ ነፃነት መንግስቱ የተባለችውን ታህሣሥ 27 ቀን 2002 ዓ.ም ከቀኑ 12:30 ሠዓት ሲሆን በቦሌ ክፍለ ከተማ ቀበሌ 02 ክልል በኢትዮጵያ አየር መንገድ አማካይነት ወደ ቤሩት በመላክ ሚች በአሰሪዎቿ ከባድ ድብደባ እየደረሰባት መሆኑን ለቤተሰቦቿ ውጪ አገር ባለችው ዘመዷ አማካይነት ስትናገር ይህ ጉዳይ እየደረሰባት መሆኑን በተመለከተ ለአመልካችና ለግብረ አብሩ ተገልጾ ሚች አገሯ እንድትመለስ እንዲያድርጉ ሲነገራቸው ተከሣሾች መምጣት አትችልም ፣ የሁለት አመት ከአርባ አምስት ቀናት የሰራ ኮንትራት አላት በማለት መልስ ከመስጠታቸው ውጪ ወጪ በመክፈል ወደ አገር እንድትመለስ ሁኔታዎችን ጨርሳ ሚች በኢትዮጵያ አየር መንገድ መጋቢት 26 ቀን 2000 ዓ.ም ከጠዋቱ 2:10 ሲሆን ስትደርስ እግሯ በጣም ያበጠና መቆም የማትችል ፣ በአውሮፕላን ሰራተኛ ድጋፍ ወርዳ ወደ ቤቷ ሄዳ መጋቢት 27 ቀን 2000 ዓ.ም ወደ ጥቁር አንበሳ ሆስፒታል ተወስዳ ምንም እርዳታ ሳይደረግላት በደረሰባት ጉዳት ከቀኑ 5:00 ሠዓት ሲሆን ሕይወቷ ሊያልፍ መቻሉን ዘርዘሮ ተከሣሾች በዋና ወንጀል አድራጊነት በሕገ ወጥ መንገድ ኢትዮጵያዊን ወደ ውጪ አገር መላክ ወንጀል ተከሰዋል የሚል ነው።

አመልካች የአቃቤ ክስ ተነባለት እንዲረዳው ከተደረገ በሁዋላ አሉኝ ያላቸውን የክስ ተቃውሞ አቅርቦ ፍርድ ቤቱም ተገቢ ነው ያለውን ትዕዛዝ በመስጠት ስለድርጊቱ አፈፃፀም የአመልካችን የእምነት ክህደት ቃል በመጠየቅ አመልካች ክዶ በመከራከሩ አቃቤ ሕግ አሉኝ ያላቸውን የሰውና የሰነድ ማስረጃዎችን አቅርቦ አሰምቷል። ከዚህም በኋላ አመልካች በዐቃቤ ህግ ማስረጃ ወንጀሉን መፈፀሙ መረጋገጡን ፍርድ ቤቱ ገልጾ አመልካች እንዲከላከል መብቱን ጠብቆት አመልካችም አሉኝ ያላቸውን ማስረጃዎችን በማስቀረብ አሰምቷል። ፍርድ ቤቱም ጉዳዩን መርምሮ የአመልካች ማስረጃዎች የአቃቤ ህግን ማስረጃዎችን ሊያስተባብሉ የሚችሉ አይደሉም በማለት ቃላቸውን

ውድቅ አድርጎ አመልካችን በተከሰሰበት የሕግ ድንጋጌ ስር ጥፋተኛ አድርጓል። ቅጣቱን በተመለከተም የግራ ቀኙን የቅጣት አስተያየት ተቀብሎ ከቅጣት አወሳሰን መመሪያ ጋር በማገናዘብ በእያንዳንዱ ክስ ተገቢ ነው ያለውን የእስራት እና የገንዘብ መቀጮ ከአስቀመጠ በሁዋላ በድምሩ ደግሞ 9/ዘጠኝ አመት /ፅኑ እስራት እና በብር 3000.00/ሶስት ሺህ / የገንዘብ መቀጮ እንዲቀጣ በማለት ወስኗል። በዚህ ውሳኔ አመልካች ባለመስማማት ይግባኙን ለፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ቢያቀርብም ይግባኙ በወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 195/1/ መሠረት ተሰርዟል።

የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም ይህንኑ ውሳኔ በመቃወም ለማስለወጥ ነው። የአመልካች የሰበር አቤቱታ መሰረታዊ ይዘትም ለግል ተበዳይ መሞት ምክንያት አመልካች ስለመሆኑ ሳይረጋገጥ አመልካች ለድርጊቱ ተጠያቂ መደረጉ ያለአግባብ መሆኑን ፣ ሚችን አመልካች ወደ ውጪ በመላክ ሂደት የተሳተፈ ስለመሆኑ በፍሬ ነገር ደረጃ ሳይረጋገጥና የመከላከያ ምስክርያት ቃልም ውድቅ የተደረገው ያለአግባብ መሆኑን ዘርዘሮ የጥፋተኝነት እና የቅጣት ውሳኔው እንዲታረም ዳኝነት መጠየቁን የሚያሳይ ነው። አቤቱታው ተመርምሮም የግል ተበዳይ የሞተችው በበረታ የሳምባ ምች በተሰራጨ የቲቢ በሽታ ታማ ሊሆን እንደሚችል የሕክምና ማስረጃ ቀርቦ እያለ አመልካች በወንጀል ሕግ አንቀጽ 598/2/ ስር ጥፋተኛ ተብሎ የመቀጣቱን አግባብነት ለመመርመር ሲባል ጉዳዩ ለሰበር ችሎቱ እንዲቀርብ የተደረገ ሲሆን ለተጠሪ ጥሪ ተደርጎለት ቀርቦም በሰጠው መልስ ሚች ወደ ውጪ አገር አመልካችና ግብረ አባሩ ሕጋዊ ፈቃድ ሳይኖራቸው ልክዋት በውጪ አገር እያለች እግሯ አብጦ መምጣቷና ወደ አገሯ እንደተመለሰች ህክምና ሳታገኝ ሕይወቷ ማለፍ የተረጋገጠ ከመሆኑም በላይ የሳንባ ምች የሚባለው በሽታም ከድብደባ ጋር ተያይዞ ሊከሰት እንደሚችል ሳይንሱ የሚያረጋግጠው ሕቅ መሆኑን ዘርዘሮ አመልካች ጥፋተኛ ተብሎ መቀጣቱ ሕጋዊ ነው በማለት ተከራክሯል። አመልካች በበኩሉ የሰበር አቤቱታውን በማጠናከር የመልስ መልሱን ሰጥቷል።

የጉዳዩ አመጣጥ አጠር ባለመልኩ ከላይ የተገለጸው ሲሆን ይህ ችሎትም የግራ ቀኙን ክርክር ለሰበር አቤቱታው መነሻ ከሆነው ውሳኔ እና አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ በሚከተለው መልኩ መርምረናል።

ከክርክሩ ሂደት መገንዘብ የተቻለው አመልካች የተከሰሰው የወንጀል ሕግ አንቀጽ 598/2/ ተጠቅሶበት ሁኖ ይዘቱም ባጭሩ ሲታይ አመልካች ምንም ሕጋዊ የሆነ ፈቃድ ሳይኖረው የግል ተበዳይ ነፃነት መንግስቱን ወደ ውጪ በመላክ የግል ተበዳይ ከተላኩት አገር ድብደባ ደርሷቸው እግሯ አብጦ ወደ አገሯ ከተመለሰች በሁዋላ በበነጋታው ሕይወቷ አልፏል የሚል ነው። አመልካች ክሱን የካደ ሲሆን አቃቤ ሕግ አሉኝ ባላቸው የሰውና የሠነድ ማስረጃዎች አመልካች የወንጀል ድርጊቱን መፈፀሙን ማስረጃቱን የበታች ፍርድ ቤቶች አረጋግጠዋል።

አመልካች በዚህ ሰበር ሰሚ ችሎት አጠብቆ የሚከራከረውና ጉዳዩ ለሰበር ችሎት ሲቀርብ በሰበር ችሎቱ እንዲታይ በጭብጥነት የተያዘው ዋናው ነጥብ የግል ነፃነት መንግስቱ የሞተችው በአመልካች ድርጊት ምክንያት መሆን ያለመሆኑን የሚመለከት ነው። ይሁን እንጂ አመልካች የተጠቀሰበት ድንጋጌ ይዘትም ሆነ የክሱ ዝርዝር ይዘት አመልካች ለግል ተበዳይ ሞት ምክንያት የሆነ ድርጊት ራሱ በቀጥታ ፈፅሟል የሚል ሳይሆን ሕጋዊ ፈቃድ ሳይኖረው ኢትዮጵያዊ ዜጋን ወደ ውጪ በመላክ የግል ተበዳይ ድብደባ የደረሰባት መሆኑንና ይህ ጉዳትም ከወጪ አገር ስትመለስ የነበረ ስለመሆኑና ከውጪ አገር ከተመለሰች በሁዋላ በሁለተኛው ቀን ሕይወቷ አገሯ ውስጥ አልፏል በሚል ነው። በወንጀል ሕግ አንቀጽ 598/2/ ድንጋጌ ስር አንድ ሰው ሊቀጣ

የሚችለው ፈቃድ ሳይኖረው ወይም በማናቸውም ሌላ ሕገወጥ መንገድ ኢትዮጵያዊ ዜጋን ለስራ ወደ ውጭ የላከ እንደሆነ እና በዚህ ድርጊት ምክንያት የተላከችው ኢትዮጵያዊት በሰብአዊ መብቷ፣ በህይወቷ ወይም በአካሏ ላይ ጉዳት የደረሰባት መሆኑ ከተረጋገጠ ሲሆን ቅጣቱም ከአምስት አመት እስከ ሃያ አመት በሚደርስ ጽኑ እስራትና ሃምሳ ሺህ ብር የማይበልጥ መቀጮ እንደሚሆን ሕጉ ያሳያል። ይኸው ድንጋጌ በተጠቃሹ አንቀፅ ንዑስ አንቀጽ አንድ ስር የተመለከተው ድንጋጌ ቀጣይ ሲሆን ዝርዝር ይዘቱ ሲታይ ቅጣትን የሚያከብዱ ምክንያቶች መቀመጣቸውን የሚያሳይ ነው። በመሆኑም ድንጋጌው ማንም ሰው ፈቃድ ሳይኖረው ወይም በማናቸውም ሌላ ሕገወጥ መንገድ ኢትዮጵያዊ ዜጋን ለስራ ወደ ውጭ አገር በመላኩ ድርጊት የተላከችው ኢትዮጵያዊት በሰብአዊ መብት ፣ በሕይወቷ ወይም በአካሏ ላይ ጉዳት ከደረሰ የወንጀል ተጠያቂነት አለበት ። ድንጋጌው በሕገወጥ መንገድ ወደ ውጭ አገር የተላከች ኢትዮጵያዊት ላይ በሰብአዊ መብቷ፣ በሕይወቷ ወይም በአካሏ ላይ ጉዳት መድረሱ መረጋገጡን እንጂ በሕገ ወጥ መንገድ የላከው ሰው ራሱ በቀጥታ በሚፈፀመው ድርጊት ወይም በሌላ ጣልቃ ገብ በሆነ ምክንያት ጉዳቱ መድረሱ መረጋገጡን በወንጀሉ ማቋቋሚነት አያስቀምጥም። በሌላ አገላለፅ በሕገወጥ መንገድ ወደ ውጪ አገር የተላከች ኢትዮጵያዊት በሰብአዊ መብቷ ፣ በሕይወቷ ወይም በአካሏ ላይ ጉዳት ከደረሰና ይህም ጉዳት ውጭ አገር የደረሰ መሆኑ ከተረጋገጠ በሕገወጥ መንገድ የላከው ሰው ራሱ በቀጥታ ጉዳዩን ባያደርሰውም በሕገወጥ መንገድ በመላኩና ጉዳቱ በውጪ አገር በመድረሱ ምክንያት ብቻ የወንጀሉ ተጠያቂነት ይኖርበታል።

ወደተያዘው ጉዳይ ስንመለስም አመልካች ሕጋዊ ፈቃድ ሳይኖረው ሚችን ወደ ውጪ አገር በመላክ የግል ተበዳይዎ ውጭ አገር እያለች ድብደባ ደርሶባት እግሯ አብጦ ወደ አገሯ ከተመለሰች በሁዋላ ሕይወቷ ማለፍና በአካሏ ላይ ጉዳት መድረሱ ፍሬ ነገርን የማጣራትና ማስረጃን የመመዘን ስልጣን ባላቸው ፍርድ ቤቶች ተረጋግጧል። በመሆኑም በወንጀል ሕጉ አንቀጽ 598/2/ ድንጋጌ ይዘትና መንፈስ አመልካች ለድርጊቱ ተጠያቂ የማይሆንበት ምክንያት የለም። በዚህም መሠረት በዚህ ረገድ አመልካች ያቀረቡት ቅሬታም ሆነ የተያዘው ጭብጥ ተቀባይነት ሊሰጠው የሚችል ሁኖ አላገኘንም። ቅጣቱን በተመለከተ የቀረበውን ቅሬታ ስንመለከተውም አመልካች ጥፋተኛ የተባለበት ድንጋጌ የሚያስቀጣው የቅጣት መጠን ከአምስት አመት እስከ ሃያ አመት የሚደርስ ፅኑ እስራትና ከሃምሳ ሺህ ብር የማይበልጥ መቀጮ ሲሆን ቅጣቱ የተጣለው በግራ ቀኝ የቀረቡት የቅጣት አስተያየቶች ተመዛዘነው በወንጀል ሕጉ የተመለከቱትን የቅጣት አጣጣል መርሆችን እንዲሁም የቅጣት አወሳሰን መመሪያውን መሠረት ተደርጎ ነው። በመሆኑም በአመልካች ላይ የተጣለው የዘጠኝ አመት ጽኑ እስራትና የብር ሶስት ሺህ የገንዘብ መቀጮ የሚነቀፍ ሁኖ አላገኘንም። ሲጠቃለልም ጉዳዩ ላይ የተሰጠው የጥፋተኝነትም ሆነ የቅጣት ውሳኔ መሠረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት የሌለበት በመሆኑ ተከተዩን ወስነናል።

ው ሣ ኔ

- በፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 94074 ጥር 20 ቀን 2003 ዓ/ም የተሰጠው ጥፋተኝነት ውሳኔ እና በ26/05/2003 ዓ/ም የተሰጠው የቅጣት ውሳኔ እንዲሁም የፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ/ቁጥር 65555 ግንቦት 12 ቀን 2003 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ በወ/መ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁጥር 195/2/ለ-2/ መሠረት ጸንቷል።
መዘገቡ ወደ መዘገብ ቤት ይመለስ።

የማይነብብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት